

ประสบการณ์การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารประเทศ

โดย พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์
องคมนตรี

ถือว่าเป็นโอกาสอันดีที่ได้มาร่วมเสวนาในครั้งนี้ ทุกท่านคงทราบกันดีอยู่แล้วว่าผมเคยได้รับโอกาสให้บริหารงานประเทศในช่วงเวลาซึ่งค่อนข้างจะวุ่นวายและมีเวลาจำกัด ผมอยากจะนำเรียนเรื่องที่น่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารประเทศ ดังนี้

ผมเข้ามาที่ทำเนียบรัฐบาลแล้วก็รับพระบรมราชโองการหลังจากที่ได้รับพระบรมราชโองการแล้วก็เดินทางไปตีตึกสันติไมตรีเพื่อให้สัมภาษณ์กับนักข่าว พูดถึงเรื่องเศรษฐกิจ ผมใช้คำว่า “หลักเศรษฐกิจพอเพียง” ตอนนั้นน่าจะตกคำว่า “ปรัชญา” ไป แต่ว่าด้วยความเข้าใจจริงๆ แล้วก็หมายถึงการที่เราพยายามจะนำแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย แต่จากการพูดครั้งนั้นทำให้ผู้สื่อข่าวหลายๆ คนต่างวิตกว่ารัฐบาลจะทำแบบรัฐบาลพม่า คือ ปิดประเทศไม่มีการติดต่อกับต่างประเทศ ก็เป็นภาพที่ออกมาในช่วงนั้น ในช่วงเวลาเดียวกัน

นั่นเองก็มีทูตานุทูตจากหลายๆ ประเทศเข้ามารับฟังคำชี้แจงการบริหารงานประเทศ สิ่งที่ผมรู้สึกในวันนั้นทำให้ทราบทันทีต่อความรู้สึกของประเทศนั้นๆ ที่มีต่อสถานะของรัฐบาล หรือที่เรียกว่า รัฐบาลชิงแก่ ตามที่สื่อมวลชนตั้งให้ คือจะมีกลุ่มทูตที่เป็นตัวแทนของสหภาพยุโรป ซึ่งคือเอกอัครราชทูตของฟินแลนด์ประจำประเทศไทยพูดเรื่องสถานะของรัฐบาลที่มาจาก การรัฐประหาร เขาแสดงออกทำให้รู้ว่าเขามีความรู้สึกอย่างไรต่อเรา ซึ่งส่วนมากก็เป็นในโซนสหภาพยุโรป แต่ถ้าเป็นใกล้ๆ ก็ไม่มีปัญหา ทางสหรัฐอเมริกาก็ไม่ได้แสดงท่าทีชัดเจนในช่วงนั้น ประเทศที่แสดงออกชัดเจนว่าไม่เห็นด้วยก็คือนิวซีแลนด์ ประเทศที่ถือว่าได้ให้การสนับสนุนค่อนข้างมากคือจีนและรัสเซีย ผมเรียนเช่นนี้ได้ว่า ประเทศจีนนั้นให้การรับรองรัฐบาล สำหรับประเทศรัสเซียเอกอัครราชทูตในวันที่ผมแถลงแล้วก็รับพระบรมราชโองการพูดกับผมว่า ขอให้โชคดีในการบริหารประเทศ กระผมนั้นก็ต้องการโชคที่จะบริหารงานในขณะนั้นให้ได้ ผมก็พูดกับเขาในลักษณะนี้ ก็เป็นเรื่องที่ทำให้รู้สึกทันทีว่าในการที่จะบริหารงานจากจุดเริ่มต้นอันนั้น มีปัจจัยที่เป็นส่วนเกื้อหนุนและปัจจัยที่จะทำให้เกิดผลกระทบในด้านการบริหารงานของเราได้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับรู้ว่าควรจะต้องดำเนินงานด้านการต่างประเทศให้ประเทศต่างๆ มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้นว่าทำไมเราจึงต้องเข้ามาบริหารงานในช่วงนั้น แล้วเราทำเพื่อจะให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นก็เป็นสิ่งแรก

การคัดเลือกคนที่มีคุณสมบัติ คือ คนที่มีประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ซื่อสัตย์ ซื่อตรง ถือเป็นส่วนหนึ่งของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

หลังจากวันนั้นแล้วก็เป็นที่ของผมนี่ที่จะต้องคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามาเป็นรองนายกและคณะรัฐมนตรีใช้เวลาไม่เกินหนึ่งสัปดาห์ จากที่ผมได้เรียนไปแล้วก็ได้คัดสรรคนที่จะมาร่วมบริหารประเทศ โดยให้ความสนใจเรื่อง “คน” ที่จะเข้ามาทำงานเป็นพิเศษ เนื่องจากเวลาน้อยจึง “ต้องการคนที่มีประสบการณ์ความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์ซื่อตรง ซึ่งตรงนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง” หากเลือก ครม. ขิงแก่ มาจากผู้อยากจะแต่งตั้งก็คงไม่ลำบากนัก แต่การคัดเลือกคนมีคุณสมบัติเป็นส่วนหนึ่งของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะคนเป็นส่วนสำคัญที่สุด ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคนที่เป็นที่รู้จัก มีความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต และน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่แล้ว ในส่วนที่ดำเนินการต่อไปนั้น อย่างที่ผมได้เรียนแล้วว่าถ้าผ่านขั้นตอนของการเลือกคนไปแล้ว ผมก็สบายใจได้ในหลายๆ ส่วน เมื่อเริ่มทำหน้าที่นายกรัฐมนตรี ปัญหาแรกๆ ที่ต้องเผชิญก็คงจะเป็นเรื่องของเอกภาพในการทำงาน ยอมรับว่าข้างหลังรัฐบาลมีคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) รัฐธรรมนูญชั่วคราวก็ระบอบว่า ประธาน คมช. เปลี่ยนตัวนายกฯ เมื่อไหร่ก็ได้ แต่ผมเองไม่คิดมาก เพราะอาสาเข้ามาทำตามคำขอร้องประธาน คมช. เพราะว่าไม่มีคนอื่นที่ประธาน คมช. ให้ความไว้วางใจและเชื่อถือ ก็เช่นเดียวกันเป็นเรื่องของ “คน” อย่งเห็นได้ชัด

การบริหารประเทศให้สำเร็จ เราต้องสร้าง “ความเป็นเอกภาพในการทำงาน” และเมื่อได้รับมอบหมายงานไปแล้วก็ควรทำให้สำเร็จ ทั้งนี้ การบริหารคนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เราต้องมีทั้ง “คุณธรรม จริยธรรม และความรู้”

ต่อมาขึ้นปีใหม่ในปี ๒๕๔๙ มีระเบิดเกิดขึ้นหลายแห่งทั้งที่สี่แยกราชประสงค์ อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ สะพานควาย นั้นเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้ผมต้องกลับมาทบทวนว่า “เอกภาพการทำงาน” อยู่ที่ตรงไหน ผมจึงจำเป็นต้องขอให้ ผบ.ตร. ซึ่งในขณะนั้นเป็นส่วนหนึ่งของ คมช. มาทำงานกับผม ไม่อย่างนั้นจะมีปัญหาเรื่องการทำงานด้านดูแลความสงบต่างๆ ไม่ค่อยสะดวก ซึ่งก็เป็นเรื่องของบุคคลอีกเช่นกัน **ว่าเมื่อได้รับมอบหมายงานไปแล้วก็ควรทำให้สำเร็จ** และจนถึงปัจจุบันก็ยังไม่ทราบว่าใครเป็นคนวางระเบิดที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น นั่นก็เป็นเรื่องที่ทำให้ผมต้องมาดูแลเอกภาพในการทำงาน

หลังจากเรื่องนั้นแล้วก็คงต้องมีเรื่องต่างๆ ที่จำเป็นจะต้องนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ อย่างเช่นตัวอย่างง่ายๆ ของที่ท่านเลขา ครม. กล่าวถึงเรื่องมูลนิธิ ฯ มาก่อนหน้านั้นก็เกิดขึ้นในสมัยที่ผมเข้ามาทำหน้าที่ซึ่งความจริงเราทั้งสองคนมีหน้าที่เผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผมรับในด้านการทหาร ผมก็ไปพูดกับรุ่นน้องๆ ที่อยู่ในด้านการทหาร และเมื่อทำหน้าที่เป็นผู้บริหารก็ต้องมาคิดว่าจะทำอย่างไรให้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้แพร่หลายกระจายไปแล้วก็ทำให้ทุกๆ ท่านได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ผมได้เรียนไปแล้วในเรื่องของ **การบริหารคน คนที่มีทั้งสองด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านความรู้ ทำอย่างไรที่เรามจะมีคนเหล่านั้นมากๆ งานของเราก็จะก้าวไปข้างหน้าได้ง่ายๆ**

หลังจากที่มีการจัดตั้งดำเนินการไปแล้ว ในส่วนของผมเองตามที่ได้เรียนไปแล้วว่าเราจะทำอย่างไร เพื่อให้ประชาคมโลกเข้าใจอย่างถูกต้องว่าเรามีหน้าที่เข้ามาชั่วคราวเพื่อที่จะบริหารงานและสนับสนุนให้มีการร่างรัฐธรรมนูญสนับสนุนให้มีการทำประชามติ แล้วก็นำไปสู่การเลือกตั้งให้ได้ตามกำหนดเวลาที่ตั้งไว้ เพราะว่าเมื่อเราได้พูดไปแล้วประชาคมโลกก็จับตามองเราอยู่ดูว่าเราจะถ่วงเวลาใหม่หรือเราจะทำได้ตามกำหนดเวลาหรือไม่ ผมรู้สึกในตรงส่วนนี้มาก เพราะว่าเมื่อผมไปประชุมกับทางสหประชาชาติที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อปลายเดือนกันยายน และได้มีโอกาสกล่าวในที่ประชุมใหญ่ ซึ่งเป็นเวลาพอดีเหตุเกิดความรุนแรงในพม่า รัฐบาลทหารพม่ามีการปราบปรามการเดินขบวนของประชาชน พระเอกเจ้าหน้าที่รัฐทำร้าย มีผู้นำต่างประเทศหลายๆ คน มาถามผมว่าเราอยู่ในสภาพคล้ายพม่าหรือไม่ ผมบอกว่าเราผ่านขั้นนั้นมาแล้ว และเดินไปสู่การเลือกตั้งที่จะมาถึงในช่วงปลายปีต่อต้นปีให้ได้ ซึ่งเมื่อผมบอกเขาแล้ว เขาก็มีความเชื่อมั่น เพราะเราก็ไม่ได้เลื่อนเวลาการเลือกตั้ง เราต้องมีการประกาศว่าเลือกตั้งใหญ่จะเกิดขึ้นเมื่อไหร่ นั่นก็มีส่วนทำให้ความรู้สึกประชาคมโลกมีความมั่นใจ นั่นก็เป็นเรื่องของความซื่อตรงในการที่เราต้องรักษาคำพูดของเราเมื่อพูดแล้วก็ต้องทำตามคำพูดซึ่งประชาคมโลกเขาจริงจังในเรื่องนี้มาก นั่นเป็นเรื่องที่ผมขอยกมาเป็นอีกกรณีหนึ่ง

การพัฒนาประเทศตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง สิ่งสำคัญ คือ ต้องสร้างรากฐานที่เข้มแข็งในสังคม โดยการทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา เสนอความต้องการของตนเอง มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ชุมชน ซึ่งจะเป็นรากฐานที่ทำให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้าต่อไป

แล้วก็ในกรณีสุดท้ายที่อยากจะยกมาเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง อันนี้ไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องของคนแต่เกี่ยวกับ “การสร้างรากฐานที่เข้มแข็งในสังคม” ซึ่งเรื่องนี้ทางสภาพัฒน์ฯ มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก คือ เรื่องของโครงการอยู่ดีมีสุข หรือ การที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง การใช้งบประมาณ การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา เสนอความต้องการของเขาขึ้นมา จนเป็นโครงการเพื่อของบประมาณ จะเป็นรากฐานที่สำคัญที่ทำให้บ้านเมืองเราเจริญก้าวหน้าต่อไป ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ผมคิดว่าสำคัญที่สุด ตลอดระยะเวลาที่ผมได้ทำหน้าที่บริหารงานและพยายามมองไปถึงเรื่องของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ท้องถิ่นที่เล็กที่สุดก็คือชุมชน แล้วก็ยังไม่มีการจัดงบประมาณลงไป ซึ่งในปัจจุบันก็ยังคงมีอยู่บ้างแต่ไม่แพร่หลายนัก เพราะว่าปัญหาของเราผมก็ยังไม่อยากพูดในที่นี้ว่าก็ยังมีความต้องการกระจายงบประมาณลงไปสู่ส่วนท้องถิ่นเหล่านี้พอเพียง บางครั้งก็มีปัญหาเรื่องของความซื่อสัตย์ ซื่อตรงของเจ้าหน้าที่ระดับล่างๆ ซึ่งอาจจะต้องเสนอโครงการที่มีความสอดคล้องกับผู้ที่มีความต้องการบริหารจัดการงบประมาณ นี่เป็นส่วนที่อยากจะเสนอไว้เป็นประเด็นที่สามนะครับ ผมใช้เวลามาพอสมควร สุดท้ายนี้ ก็คิดว่าการพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ถูกต้องกับกาลเทศะ แล้วก็พูดในสิ่งที่เหมาะกับผู้ที่ได้รับฟัง คงจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวท่านและตัวผมเอง ขอขอบคุณครับ ...